

David Lau

Chief Rabbi

President Of the Great Rabbinical Court (retired)

דוד לאו

הרב הראשי

נשיא בית הדין הרבני הגדול (בדימוס)

י"א שבט תשפ"ה

לכבוד

הרב משה הובנר שליט"א

עיר התורה ליקוד

התרגשתי לראות את ספרך "והגדת לבנך" - הגדה של פסח המתייחדת בביאורים וחיידושי תורה של גדולי ישראל לאורך הדורות, אשר לא זכו לצאצאים, אולם תלמידים רבים משמיעים את תורתם וממשיכים את חיותם בעולם הזה.

על הבטחת הקב"ה לעם ישראל בעת צאתם מצרים כי יזכו להמשך דורות כותבת התורה "ויקוד העם וישתחוו" (שמות יב-כז). מבאר רש"י ששמחתם היתה על בשורת הגאולה, בשורת הארץ ובשורת הבנים שיהיו להם. תמה על כך מו"ר הגרא"מ שך זצ"ל ומדוע שמחו ישראל על כך, הרי מדובר בדור שילדה אישה שישה בכרס אחת, והיו משופעים בצאצאים, אז איזו סיבה יש להם לשמוח כל כך על דבר שלכאורה כבר יש בידם.

השיב הגרא"מ שך זצ"ל ואמר, הם לא שמחו על העובדה שיוולדו ילדים. כי אכן זכו לצאצאים רבים. הם שמחו על הבנים שיהיו להם, כלומר על הבנים שילכו בדרכם, על הבנים שיקשיבו בקול הוריהם וימשיכו את דרכם. גם לאחר חיותם בעולם הזה יזכו ההורים כי הבנים יאפשרו להם להמשיך ולהיות "הולכים" ומתעלים בישיבה של מעלה. לזה לא כל אחד זוכה, משום כך שמחו.

רבים היו גדולי ישראל אשר לאורם אנו הולכים, והם לא זכו לצאצאים ביולוגיים לקיים בהם את צו התורה "והגדת לבנך". אבל כבר הגדירו חז"ל את התלמידים כבנים "ושננתם לבנך" - אלו התלמידים. וכאשר יש לאדם תלמידים ההולכים בדרכו ומגדלים תורתו הרי שהותיר צאצאים, המתעלים בעולם הזה ומעלים את רבם בעולם האמת.

אוסף לכך גם את דברי הגר"ש קלוגר בחכמת שלמה (אבהע"ז סי' א) שהמגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. חידש הגרש"ק שאף מקיים בזה מצות פריה ורביה. ואף שרוב הפוסקים לא נקטו כמותו, אבל מדברים אלו למדנו על המעלה הגדולה של המלמד תורה שנחשב כמולידו, ובכל מזכה התלמיד את הרב ביכולת להגיד לבנו, כבנו ממש.

החיידוש בהגדתך הוא שאספת דברי תורה של אלו שהותירו תלמידים, בכתב ובעל פה, ותורתם ממשיכה להאיר, ובדרך זו אתה נותן להם מהלכים (ראה זכריה ג-ז), מזכה אותם להמשיך להגיד לבניהם ומממש את הבטחת הקב"ה על הבנים שיהיו להם.

ספרך יוצא במהדורת הר"ר אליעזר מאיר פיישר שליט"א. כה יתן לכה ה' וכה יוסיף להמשיך להאיר תורתם בנושאים נוספים. חפץ ה' בידכם יצלח להגדיל תורה ולהאדירה.

0@lau.co.il @ +972-58-5005531 | +972-2-5005531

